

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

5. december 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EU) nr. 1215/2012 – retternes kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område – artikel 7, nr. 1), litra a) – specielle kompetenceregler i sager om kontraktforhold – begrebet »sager om kontraktforhold« – krav om betaling af årlige bidrag, som en advokat skylder et advokatsamfund«

I sag C-421/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de première instance de Namur (retten i første instans i Namur, Belgien) ved afgørelse af 21. juni 2018, indgået til Domstolen den 27. juni 2018, i sagen

Ordre des avocats du barreau de Dinant

mod

JN,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta (refererende dommere), og dommer L. Bay Larsen,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato F. Varrone,
- den litauiske regering ved R. Krasuckaitė og G. Taluntytė, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved M. Heller og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 29. juli 2019,

* Processprog: fransk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, nr. 1), litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).
- 2 Anmodningen er indgivet under en tvist mellem ordre des avocats du barreau de Dinant (advokatsamfundet i Dinant, Belgien) og JN vedrørende sidstnævntes manglende betaling af skyldige årlige faglige bidrag til advokatsamfundet.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012:
»Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset rettens art. Den omfatter i særdeleshed ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender eller statens ansvar for handlinger og undladelser under udøvelse af statsmagt (acta jure imperii).«
- 4 Forordningens artikel 4, stk. 1, bestemmer som følger:
»Med forbehold af denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«
- 5 Forordningens artikel 7 bestemmer følgende:
»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:
1) a) i sager om kontraktforhold ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes
[...].«

Belgisk ret

- 6 Code judiciaire (den belgiske retsplejelovs) artikel 428, første afsnit, bestemmer følgende:
»Ingen kan bære advokattitlen eller udøve advokatvirksomhed, hvis vedkommende ikke er belgier eller statsborger i en medlemsstat i Den Europæiske Union, ikke har en juridisk doktor- eller kandidatgrad, ikke har aflagt den i artikel 429 omhandlede ed og ikke er optaget i advokatsamfundet som advokat eller advokatfuldmægtig.«
- 7 Code judiciaire (den belgiske retsplejelovs) artikel 443, første afsnit, bestemmer som følger:
»Advokatsamfundets bestyrelse kan pålægge advokater, som er optaget i advokatsamfundet, advokater, som udøver virksomhed under en advokattitel fra en anden medlemsstat i Den Europæiske Union, advokatfuldmægtige og æresadvokater at betale de bidrag, som advokatsamfundet fastsætter.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 8 JN blev optaget i advokatsamfundet i Dinant.
- 9 JN har oplyst, at han bosatte sig i Frankrig i løbet af 1990'erne, men forblev medlem af advokatsamfundet i Dinant, som han betalte årlige bidrag til indtil 2012.
- 10 Ved en skrivelse af 29. maj 2015 anmodede formanden for advokatsamfundet i Dinant JN om at betale skyldige bidrag for 2013, 2014 og 2015, idet det blev foreslået JN, at størrelsen af disse bidrag blev nedsat til størrelsen af de forsikringspræmier, som advokatsamfundet havde betalt, samt at det kunne betales i rater. Det fremgår af denne skrivelse, at optagelsen i advokatsamfundet »indebærer ikke ubetydelige forsikringsmæssige fordele«, og at bidragene til advokatsamfundet »i det væsentlige reelt dækker forsikringspræmier«.
- 11 Da JN ikke besvarede skrivelsen, og beløbet ikke blev betalt, fremsendte advokatsamfundet i Dinant den 11. december 2015 og den 21. december 2016 erindringskrivelser til JN.
- 12 Da erindringskrivelserne forblev ubesvarede, besluttede bestyrelsen for advokatsamfundet at overdrage det til en advokat ved et andet advokatsamfund at inddrive de pågældende årlige bidrag.
- 13 Ved en påkravsskrivelse af 23. januar 2017 fremsatte denne advokat et påkrav over for JN om betaling af disse bidrag.
- 14 JN anførte som svar på denne skrivelse i et brev stilet til advokatsamfundet i Dinant, at JN, henset til den vanskelige økonomiske situation, som han befandt sig i, ikke kunne betale mere end 100 EUR om måneden med henblik på betaling af de nævnte bidrag.
- 15 Da indbetalinger fra JN imidlertid udeblev, har advokatsamfundet i Dinant ved stævning af 17. maj 2017 anlagt sag mod ham for den forelæggende ret, dvs. tribunal de première instance de Namur (retten i første instans i Namur, Belgien) med påstand om, at han tilpligtes at betale et beløb på 7 277,70 EUR med tillæg af renter og sagsomkostninger.
- 16 JN har ved skrivelse af 16. maj 2017, der var stilet til formanden for advokatsamfundet i Dinant, anmodet om at blive slettet som medlem af advokatsamfundet samt om mulighed for afdragsvis betaling over 24 måneder.
- 17 JN har for den forelæggende ret på grundlag af bestemmelserne i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1) og i forordning nr. 1215/2012, anfægtet den forelæggende rets kompetence.
- 18 Den forelæggende ret har herved anført, at ifølge JN er optagelsen i advokatsamfundet med henblik på udøvelse af advokaterhvervet ikke et kontraktforhold, eftersom den ikke udgør indgåelsen af en kontrakt som følge af aftalefrihed og et frit valg, men en administrativ formalitet og en lovfæstet forpligtelse.
- 19 Den forelæggende ret har også anført, at det derimod er opfattelsen hos advokatsamfundet i Dinant, at JN ved at forblive medlem af dette advokatsamfund over for dette har forpligtet sig til at betale de årlige bidrag fastsat af dette, hvorfor denne forpligtelse bør sidestilles med en kontraktmæssig forpligtelse som omhandlet i artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012.

- 20 På denne baggrund har Tribunal de première instance de Namur (retten i første instans i Namur) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Udgør et advokatsamfunds søgsmål, hvori der er nedlagt påstand om, at et af dets medlemmer dømmes til betaling af de årlige faglige bidrag, som skyldes, en »sag om kontraktforhold« som omhandlet i artikel 7, nr. 1), [litra a), i forordning nr. 1215/2012]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 21 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at et søgsmål, hvorved et advokatsamfund tilsigter at opnå, at et af dets medlemmer dømmes til at betale årlige faglige bidrag, som dette medlem skylder, og som i det væsentlige har til formål at finansiere forsikringsydelse, udgør en sag »om kontraktforhold« som omhandlet i denne bestemmelse.
- 22 Det skal indledningsvis bemærkes, at selv om visse tvister mellem en offentlig myndighed og en privatperson kan henhøre under anvendelsesområdet for forordning nr. 1215/2012, forholder det sig anderledes, når den offentlige myndighed udøver offentligretlige beføjelser (dom af 11.4.2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 33, og af 15.11.2018, Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:911, præmis 34). Hvis en af parterne i tvisten udøver offentligretlige beføjelser, fordi denne part udøver beføjelser, som er særligt vidtgående i forhold til de retsregler, der finder anvendelse i forholdet mellem privatpersoner, er en sådan tvist således udelukket fra det civil- og handelsretlige område i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i denne forordnings artikel 1, stk. 1 (dom af 28.2.2019, Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, præmis 49).
- 23 En tvist, som vedrører en advokats forpligtelse til at betale årlige faglige bidrag, som denne skylder til det advokatsamfund, som vedkommende tilhører, er derfor kun omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning, såfremt dette advokatsamfund, når det kræver, at denne advokat opfylder denne forpligtelse, ikke i medfør af gældende national ret handler under udøvelse af offentligretlige beføjelser, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 24 Hvis dette er tilfældet, skal det bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den kompetence, der er fastsat i artikel 4 i forordning nr. 1215/2012, dvs. kompetencen for retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte har sin bopæl, er hovedreglen. Det er kun som en undtagelse til denne hovedregel, at denne forordning fastsætter specielle kompetenceregler og regler om enekompetence i tilfælde, der udtømmende er opregnet, og hvor sagsøgte, alt efter omstændighederne, kan eller skal sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat (dom af 8.5.2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 25 Vedrørende den specielle kompetenceregel i sager om kontraktforhold, der er fastsat i artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012, har Domstolen fastslået, at indgåelsen af en aftale ikke udgør en betingelse for anvendelsen af denne bestemmelse (dom af 8.5.2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Alligevel er det dog nødvendigt, for at bestemmelsen kan finde anvendelse, at der kan identificeres en forpligtelse, eftersom det ved fastlæggelsen af den retslige kompetence i medfør af bestemmelsen er afgørende, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes. Anvendelsen af denne regel forudsætter således, at det fastslås, at en person frivilligt har påtaget sig en retlig forpligtelse over for en anden person, og at denne forpligtelse ligger til grund for sagsøgerens sagsanlæg (dom af 8.5.2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, præmis 24 og 25 og den deri nævnte retspraksis).

- 27 Ifølge oplysningerne fra den forelæggende ret udgør optagelsen i advokatsamfundet i henhold til den belgiske retsplejelovs (Code judiciaire) artikel 428, første afsnit, et krav, som enhver person, der ønsker at bære titlen som advokat og udøve advokaterhvervet, nødvendigvis skal opfylde.
- 28 Endvidere følger det af den belgiske retsplejelovs (Code judiciaire) artikel 443, første afsnit, at advokatsamfundets bestyrelse kan pålægge advokater, som er optaget i advokatsamfundet, at betale de bidrag, som advokatsamfundet fastsætter, således at når denne myndighed beslutter at gøre brug af denne kompetence, bliver betalingen af disse bidrag obligatorisk for de berørte.
- 29 Der skal sondres mellem en sådan situation og den situation, som var omhandlet i den sag, som gav anledning til dom af 8. maj 2019, Kerr (C-25/18, EU:C:2019:376), hvorved Domstolen hvad angår en forpligtelse for ejere i forhold til ejerforeningen vedrørende betaling af årlige økonomiske bidrag til ejerforeningens budget med henblik på vedligeholdelse af fællesarealerne for et lejlighedskompleks fastslog, at selv om medlemskab af en boligforening er påkrævet ved lov, gælder det imidlertid ikke desto mindre, at detaljerne med hensyn til administrationen af den omhandlede ejendoms fællesarealer efter omstændighederne fastsættes ved aftale, og at indtrædelse i ejerforeningen sker ved en frivillig erhvervelse af en ejerlejlighed sammen med en andel af ejerforeningens fællesarealer, således at en sådan forpligtelse skal anses for at være en frivilligt indgået retlig forpligtelse (dom af 8.5.2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, præmis 27).
- 30 Det synes ganske vist, ligesom i den nævnte sag, at forholde sig således, at den nationale lovgiver har tillagt et organ, nemlig bestyrelsen for advokatsamfundet, beføjelse til at pålægge personer, som er blevet medlemmer af dette, i det foreliggende tilfælde advokater optaget i advokatsamfundet, at betale visse bidrag ved at følge de interne procedurer for dette organ.
- 31 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesafgørelsen, at optagelsen i advokatsamfundet udgør en retlig forpligtelse, som udøvelsen af advokaterhvervet er underlagt, og at personer, der ønsker at udøve dette erhverv, nødvendigvis skal blive medlemmer af et advokatsamfund og overholde de afgørelser, som dette advokatsamfund vedtager navnlig med hensyn til betaling af bidrag.
- 32 Under disse omstændigheder skal artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012 fortolkes således, at et søgsmål, hvorved et advokatsamfund tilsigter at opnå, at et af dets medlemmer dømmes til at betale årlige faglige bidrag, som dette advokatsamfund pålægger dette medlem at betale, principielt ikke udgør en sag »om kontraktforhold« som omhandlet i denne bestemmelse.
- 33 Det kan imidlertid ikke udelukkes, at et advokatsamfund ud over de ved lov fastsatte forhold også indgår kontraktforhold med sine medlemmer. For så vidt som de nævnte bidrag udgør en modydelse for frivilligt påtagne ydelser, navnlig med hensyn til forsikringer, som dette samfund har forhandlet med en tredjemand med henblik på at opnå mere fordelagtige betingelser for advokater, som er medlemmer af dette advokatsamfund, har forpligtelsen til at betale de nævnte bidrag en kontraktlig karakter og derfor er et søgsmål anlagt med henblik på opfyldelse af denne forpligtelse omfattet af anvendelsesområdet for artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1215/2012. Det tilkommer den forelæggende ret at undersøge, om dette er tilfældet i tvisten i hovedsagen.
- 34 De forelagte spørgsmål skal, henset til samtlige foregående betragtninger, besvares således:
- Artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at en tvist vedrørende en advokats forpligtelse til at betale årlige faglige bidrag, som denne advokat skylder det advokatsamfund, som denne tilhører, kun er omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning, såfremt dette advokatsamfund, når det kræver, at denne advokat opfylder denne forpligtelse, ikke i medfør af gældende national ret handler under udøvelse af offentligtretlige beføjelser, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

- Den nævnte forordnings artikel 7, nr. 1), litra a), skal fortolkes således, at et søgsmål, hvorved et advokatsamfund tilsigter at opnå, at et af dets medlemmer dømmes til at betale årlige faglige bidrag, som dette medlem skylder, og som i det væsentlige har til formål at finansiere ydelser, såsom forsikringsydelser, skal anses for at udgøre en sag »om kontraktforhold« som omhandlet i denne bestemmelse, hvis disse bidrag udgør en modydelse for ydelser leveret af dette advokatsamfund til dets medlemmer, og som det pågældende medlem frit har påtaget sig, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

- ³⁵ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 1, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at en tvist vedrørende en advokats forpligtelse til at betale årlige faglige bidrag, som denne advokat skylder det advokatsamfund, som denne tilhører, kun er omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning, såfremt dette advokatsamfund, når det kræver, at denne advokat opfylder denne forpligtelse, ikke i medfør af gældende national ret handler under udøvelse af offentligretlige beføjelser, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Artikel 7, nr. 1), litra a), i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at et søgsmål, hvorved et advokatsamfund tilsigter at opnå, at et af dets medlemmer dømmes til at betale årlige faglige bidrag, som dette medlem skylder, og som i det væsentlige har til formål at finansiere ydelser, såsom forsikringsydelser, skal anses for at udgøre en sag »om kontraktforhold« som omhandlet i denne bestemmelse, hvis disse bidrag udgør en modydelse for ydelser leveret af dette advokatsamfund til dets medlemmer, og som det pågældende medlem frit har påtaget sig, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Underskrifter